Deo opt. max. uni & trino, Virgini Deiparæ, & ſancto Lucæ Orthodoxorum Medicorum Patrono.

(1685)

QUÆSTIO MEDICA.

Quodlibetariis Diſputationibus manè diſcutienda in Scholis Medicorum die Jovis 8. Februarii 1685.

M. NICOLAO BAILLY, Doctore Medico, Præſide.

An ex inſomniis temperamenti cognitio?

TEMPERAMENTI nomen, celeberrimum nomen eſt. Hoc aſſiduò recinunt pueri, ſeneſque, hoc omnium ſermone teritur. Temperamenti laus magna ſivè apud ægrotantes, ſivè apud medentes. Hujus Medici peritiæ, curæque multò jucundiùs committere ſe ſolent ægri, cui jam aliundè ſuam innotuiſſe temperiem putant. Ipſe Medicus eos à ſe commodiùs curandos gloriatur, quorum temperies ſibi jam antè fuerit explorata. Hinc rerum Domini Medicos magnis invitant præmiis, ut uni ſuæ temperiei ſtudeant, hanc vigiles diu noctuque meditentur. Hinc Medici ſeniores ab omnibus petuntur & expetuntur, dum juvenes frigent, quod ſenum in æſtimandâ temperie major induſtria eſſe perhibeatur. Clavem itaque iis eſſe præ manibus jure credas, cujus operâ pateat aditus ad imos receſſus corporum, quibus feliciùs & faciliùs nota cujuſque hominis temperies. Hujus profectò temperiei magna vis, & potentia ſuperior cæli & aſtrorum affectionibus. Hæc naturæ præcipuum ad omnia munia inſtrumentum non immeritò prædicatur. Eapropter à temperie eſſe conqueruntur improbi, quod turpi inhient lucro, quod omni depoſito pudore ſtuprum virginibus inferant, quod ſacris non parcant, quod templa deorum, civium domos iniquè compilent. Sicut econtrà huic acceptum referunt alii, quod virtute cæteris antecellant nonnulli, quod ſivè domi, ſivè militiæ principatum obtineant. Atque cum tantùm valeat temperies, nil mirum quod Ars Medica tot leges condiderit, tot ſigna tradiderit, quibus illa retegatur. A capite ad calcem hominem attentiùs intuetur ut aſſequatur quâ ſit is temperie donatus. Ex unguibus, ex pilis, ex reliquiis alimentorum argumenta petit, quibus præcellens qualitatum nodus enodetur. Neque negem ab his notis certi quiddam concludi poſſe. At eo maximè ſe prodit temperamentum, quod fidem facit haud dubiam, quæ ſit victrix in corpore qualitas; quod teſtatur quæ ſit indoles molis ſanguineæ, quæ cauſa functionum.

QUI doctrinam atomorum profitentur, minùs illi dè temperie ſolliciti ſunt. Vix aliquam dè eâ movere quæſtionem videntur, qui munia quæque naturalia ab iſtis principiis proficiſci putant, non autem ab elementis. Facilè intelligitur quantùm temperies habeat ad benè medendum commodi & utilitatis. Sunt qui qualitati cuilibet bellum indicunt: atquè adeò temperiem ſubſtantiæ formæquè titulo donent. Sed ancillam cum dominâ præpoſterè confundunt, qui ſic philoſophantur. Concentum & harmoniam eſſe temperiem voluerunt quidam in republicâ medicâ ſpectatiſſimi. Multùm illi quidem auribus blandiuntur hac ſua dulcedine cantûs: ſed rem ideò clariùs non exponunt. Sophiſtæ potiùs, quàm Medici quærunt, an temperies quinta ſit qualitas? Modò tibi perſuaſum ſit albo qualitatum aſcribendam eſſe temperiem, ne cures an ſecunda ſit vel tertia. In hoc Medicinæ principes imitabere, qui primas quatuor qualitates ordinatè, cæteras confuſè compoſuerunt. Sicut ex albo colore, cæruleo, vel alio quovis ſimul juncto unus aliquis prodit & emicat color: ſic ex qualitatibus ſecum unà confuſis naſcitur aliqua, cujus in corpore maximum eſt imperium. Paterno & materno ſemine permixto, eccè brevi temperies adeſt optata, quæ ſicut ædificando corpori jam jam præeſt: ſic eidem poſthâc regendo, conſervandoque primas tenet. Ac licet qualitatum ferè cunctarum caduca, mutabilis indoles: illa victrix perſtat, ac ſuperſtite ſubjecto ſuperſtes ac propè immota manet. In morem vulpis, quæ pellem nuſquam exuit, in morem plantarum quæ licet mutent ſolum, naturam vix mutant. Reginæ qualitatis hujus indolem maximè refert humor, quo vel alitur, vel alluitur corpus. Hinc cui temperies fervida contigit à naturâ, is bile tumet. Nequè verò ſolùm ſucci in corpore contenti motum, & impetum habent à temperie, quælibet ab eâ facultas excitatur ad actum; undè tam in naturalibus, quàm in animalibus functionibus diverſitas. A temperie quippè alii ad venerem ſegnes, alii citi, alii ſtolidi & hebetes frugibus conſumendis naſcuntur; alii mentis acie pollent, ſublimiora quæquè animo verſant, urbi & orbi dant jura.

SOMNUS & vigilia variæ ſunt affectiones ſingulorum animalium. Ità quippè diviſa fuerunt vitæ penſa, ut animalibus mox vigilandum, mox dormiendum ſit. Hæc diverſa affectio diverſè ſe prodit. Tempore vigiliæ graditur animal, quæ ſunt ad vitam ſuſtentandam alimenta neceſſaria perquirit, quibus poſthâc urgente fame paſcatur. Tecta conſtruit, quibus ſolem & imbres arceat. Proli dat operam ſeu genitæ, ſeu mox generandæ. Dum vigilat homo, totus movetur, totus, ut ſic dicam, in fermento eſt. At dum irrepſit ſomnus, pronum jacet animal, quietum eſt, clauduntur oculi, clauduntur ferè oſtia cætera, quibus aditus eſt ad animæ regiam. At dùm carnium moles, dum externæ partes quiete potiuntur; naturæ vis omnis quæ tota penetralibus corporum abditur, minus otiatur. Illa cibos perfectiùs coquit tunc temporis, ſanguinem præparat, ſpiritus conficit, divitias accumulat, quibus illata damna à vigiliâ reſarciat, ac par ſit impenſis vigiliæ propè futuræ ſuſtinendis. Hac arte mirabili, hac motus & quietis viciſſitudine, hac accepti & expenſi ratione corpus quodque animalium viget, conſervatur. Sicut regna mox bello, mox pace florent. Sicut mercium reciprocâ advectione & tranſvectione urbes locupletantur. Dum ſomno indulget homo, licet externi ſenſus ferientur, mens aut anima tota non feriatur. Plures ideæ rerum per ſenſus ad cerebrum deportatæ ſunt tempore vigiliæ, quæ vel in cerebro altiùs inſculptæ, vel aliqua ſui ſaltem in hac parte molli veſtigia reliquerunt. Neque verò ſubſtantia ſolùm cerebri, ſed ipſi nonnumquàm ſpiritus & humores conſignantur his ſpeciebus rerum. Hæ porrò ſpecies per ſomnum vim imaginantem inordinatè movent. Hinc perturbatæ cogitationes ſæpenumerò, quæ nobis inſomnia ſunt. His & ſimilibus inſomniis animalia non minùs, quàm homines vulgò ſollicitantur. Hinc totiès auditi canes allatrantes, cum in utramque aurem dormirent. Pueris ſicut fæminis viſa talia dormientibus objiciuntur multò ſæpiùs, quàm viris. Hinc vociferantur, ululant, rident pueri fœminæque his horis quibus arctè graviterque ſomnum capiunt. Eadem eſt in ſomnis vulgò ſpecies eorum, quæ vigilantes vidimus. Attamen aliquandò animus exſpatiatur, incidit in viſa pulchra, deformia, ad metum, ad horrorem, ad hilaritatem compoſita, quæ nec vigilans geſſit, aut cogitavit uſquàm: Et ex eorum apprehenſione mirabiles exiſtunt ſomniorum ſpecies. Exquibuſlibet ſomniis quiddam conjici poſſe plures opinantur; undè tot conjectores ſomniorum. Apud oratorem Chryſippus quidam ſomniorum vaferrimns interpres audit. Hic μανθὴς γαχὲ ab Homero, ab Hippocrate ὀιονιςὴς tantum, ab aliis χαχόσχολος diceretur. Satis tibi ſit, ſi ex inſomniis qualitatum craſim æquiùs æſtimare poſſis.

QUO tempore ſenſus arctis ſomni compedibus vinciuntur; ſi vinculis quibuſdam, laxioribus certè cerebrum colligatur. Et enim acceſſione deceſſioneque ſanguinis ac ſpirituum pars princeps diffunditur & conſtringitur ſemper in modum cordis; atquè cùm cerebri cortex, ejuſque pori ſpirituum inſtabilium affluxu turgeant maximè his horis ſomni, cerebrum ab iis ſpiritibus variè movetur. Nec conquieſcit reparatus & auctus ſanguis in arteriis, nervos quibus arteriæ conſtant, quatit & indè pleræque cerebri fibræ huc illuc aguntur. Hi motus varii perveniunt ad animam, hanc excitant, undè cogitationes confuſæ. Ut ſpecula ſunt, quæ rerum imagines minores, majores, rectas, inverſas propter varium partium ordinem ſitumque, propter inæqualem ſuperficiem ſuam reddunt: ſic ex inconſtantibus motibus ſanguinis ac ſpirituum, & præter regulam patentibus aut occluſis foraminibus cerebri deducitur anima in errores ſomniorum. At licet mens tunc hallucinetur, ut plurimùm aliquid veri huic ſuæ fraudi permiſcetur. Sicut conſpicilium tabulatum ex omni parte oculis non illudit dum objecta longè diſtantia, proxima facit. Sicut microcoſpium non uſquequaquè mentitur quum atomos mole donat corporeâ, magnitudine plurimùm auget. Quas habent ſanguis ac ſpiritus affectiones, has habent à temperie. Quâ de causâ melancholici ſanguis craſſus & fuſcus dicitur, bilioſi flavus ac tenuis, pituitoſi fluidus & albus, ſanguinei ruber & mediocris conſiſtentiæ creditur. Spiritus ipſe ſanguis eſt, flos ejus ac pars ſubtiliſſima. Qualis ergò ſanguis, talis ſpiritus. Nil itaque mirum quod ſanguis aut ſpiritus his & aliis dotibus inſtructus, diverſimodè cerebrum & mentem impellat. Sicut hanc ſenſationem calor, hanc frigus facit. Sicut aliâ ratione piper, aliâ cinnamomum linguam pungit. Sicut nigrum & album diſſimili modo retinam afficiunt: ſic à ſanguine melancholico vel pituitoſo variæ motiones in cerebro & mente excitantur. Res eſt extrà dubium poſita, ſigillum ceram hâc effigie vel his characteribus certò conſignat. Effectus aſſimilatur cauſæ. Quæcumque ſit itaque in ſomniis confuſio, diſtinctiùs explicabitur ab iis, quæ ſit cerebri διάθεσις, quæ ſanguinis ac ſpirituum indoles. Quod ſi ex delirii ſpecie, quæ ſit natura febricitantis cognoſcitur. Quid ni hæc eadem natura declaretur inſomniis? Profectò per vigiliam facilè celat iram bilioſus, non ita per ſomnum. Per ſomnum nil fictè, nil ſimulatè loquitur callidus & verſutus melancholicus. Si quod ſœpè fit, ambulat, minimè perſonatus ambulat. Quin ipſe ſuam tunc evidentiùs patefaciet ſocordiam pituitoſus, quàm tardo ſit & hebeti ingenio non obſcurè ſignificabit. Socianda verba lyræ fortè fortunâ proferet ſanguineus; & itâ oſtendet quot ipſe habeat ad voluptatem incitamenta. Naturam dicas nuſquam meliùs in lucem educi, quàm abſente luce.

NIL temerè, nil indoctè fit à naturâ, ipſis inſomniis docemur. Ut hominem maximè cognitum & perſpectum habeas, non tam diligenter attende, quo ſit ille colore cutis, quibus ornatus pilis, quas lineas ſeu manu, ſeu fronte gerat. Sciſcitare ab eo, dùm expergiſcitur, quæ ſibi rerum imago occurrat obdormenti, fida hæc erit naturæ interpres. In quiete puella videbitur egregiâ ſpecie juveni εὐσάρκῳ πολυτρόφῳ. Faces ardentes, corpora mille data letho, jurgia, lites cum aliquis ſomniabit, ex eo veracia bilis congeſtæ furentiſque indicia ſumes. Somnia plena terroris, & timoris, atra caligo offundens oculos, mutilatorum corporum ideæ, nonnè temperiei melancholicæ teſtimonia ſunt inexpugnabilia? Eluviones, trajectiones fluminum, naufragia ſi cui dormienti objiciantur, an titubanter affirmabis, hunc eſſe naturâ pituitoſum? Hæc igitur ſigna præ faſtu moroſo ne rejicias. Ne jactanter dicas hæc à mulierculis, ſtolidâve plebe inquirenda potiùs, quàm à Philoſophis vel Medicis. Illa minùs neglexit Galenus, cujus in verba juras. Cum aliquis æger Principi Medico retuliſſet ſe totâ nocte ſibi viſum fuiſſe turpi cœno infixum & infectum: protinùs expurgandum eſſe hunc ægrotantem indè Galenus judicavit. Vis addam plura, ſed quæ novitate ſuâ minùs inſolentia ſint, quæ ad portentorum miracula non accedant, quæ fidem humanam nullatenùs ſuperent. Vix aſſequebatur Galenus, quis humor ægritudinis eſſet parens ac fomes in ægrotante. Quod ſubobſcurum erat, inſomniis patefactum fuit. Æger in quiete viſus eſt aquis immergi. Somnium interpretatus Galenus hydragogis vacuandum hunc hominem aſſeruit. Pro votis res ſucceſſit. Expeditâ alvo ſeroſis recrementis, convaluit æger. Quod ſi ſomniis probatur, quid utile, quid amicum ſit ægrotantibus, nec non & oſtenditur via, quæ ſit ad ſalutem ſecurior ac certior; quidni & iiſdem temperamenti cognitionem aſſequamur.

Ergò ex inſomniis temperamenti cognitio.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Claudius Puylon, Decanus.
M. Claudius Berger.
M. Claudius Biendiſant.
M. Dominicus Farcy, rei Herbariæ Profeſſor.
M. Henricus Mahieu, Phyſiologicus Profeſſor.
M. Claudius Guerin.
M. Claudius Guerin.
M. Claudius Germain.
M. Germanus Preaux.

Proponebat Pariſiis FRANCISCUS GOUEL, Pariſinus Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1685.